

Костянтин ФЛІССАК

доктор економічних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, flissak.k@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-0980-2398

**МІЖНАРОДНЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ**

Вступ. Одним із викликів глобалізованої світогосподарської системи щодо національних економік є необхідність оптимізації їх участі у міжнародному розподілі праці. В зв'язку з цим зростає вагомість інвестиційного сегменту ЗЕД у досягненні економічного зростання в конкурентних умовах з пріоритетністю забезпечення національних економічних інтересів.

Мета – проаналізувати в динаміці інвестиційні відносини країн Вишеградської четвірки, визначити їх інвестиційні пріоритети у залученні прямих іноземних інвестицій в національну економіку і у здійсненні прямих вкладень капіталу за кордоном, узагальнити їх практику підтримки інвестицій в країну і за кордоном, привернути увагу до можливостей адаптації в українську практику зовнішньоекономічної діяльності.

Результати. Розглянуто фінансову складову ЗЕД країн Вишеградської четвірки в інвестиційному сегменті, динаміку двосторонніх потоків інвестицій, систематизовано особливості і пріоритети інвестиційного співробітництва країн на зовнішніх ринках. Акцентовано увагу на системі надання державної підтримки при інвестуванні всередині країн та за кордоном в інтересах національної економіки.

Висновки. Динаміка інвестиційного сегменту країн Вишеградської четвірки у ЗЕД демонструє пріоритет країн у розширенні інвестиційної присутності на зовнішніх ринках. При цьому розкрито національні інтереси кожної з держав, враховуючи їх членство в ЄС. З'ясовано особливості у формуванні та реалізації інвестиційної політики кожної із країн. Показано, що реалізація пріоритету розширення інвестиційної присутності на зовнішніх ринках та ефективне залучення ПІІ в національну економіку підвищує, незважаючи на ринковий статус, роль і вплив державного регулювання цих процесів. Державне сприяння реалізується відповідним нормативно-правовим забезпеченням інвестиційної діяльності, застосуванням широкого спектру фінансової та інституційної підтримки інвестиційного співробітництва, створенням мережі структур для реалізації інвестиційної політики з урахуванням особливостей країн та в контексті просування національних економічних інтересів.

Ключові слова: країни Вишеградської четвірки, зовнішньоекономічна діяльність, прямі інвестиції, державна підтримка, закордонна експансія, економічна дипломатія.

Табл.: 3, бібл.: 26.

Константин ФЛИССАК

доктор экономических наук, доцент, Запорожский национальный университет,
Тернополь, Украина

**МЕЖДУНАРОДНОЕ ИНВЕСТИЦИОННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО СТРАН
ВЫШЕГРАДСКОЙ ЧЕТВЕРКИ**

Введение. Одним из вызовов глобализированной мирохозяйственной системы для национальных экономик является необходимость оптимизации их участия в международном разделении труда. В этой связи возрастает роль инвестиционного сегмента ВЭД для достижения экономического роста в конкурентных условиях с приоритетностью обеспечения национальных экономических интересов.

Цель – рассмотреть в динамике инвестиционные отношения стран Вышеградской четверки, определить их инвестиционные приоритеты в привлечении прямых иностранных инвестиций в национальную экономику и при осуществлении прямых вложений капитала за границей, обобщить их практику поддержки вложения инвестиций внутри страны и за границей, привлечь внимание к возможностям адаптации в украинскую практику ВЭД.

Результаты. Рассмотрено финансовую составляющую ВЭД стран Вышеградской четверки в инвестиционном сегменте, динамику двусторонних потоков инвестиций, систематизировано особенности и приоритеты инвестиционного сотрудничества на внешних рынках. Привлечено внимание к системе представления государственной поддержки при инвестировании внутри стран и за границей в интересах национальной экономики.

Выводы. Динамика инвестиционного сегмента стран Вышеградской четверки во ВЭД демонстрирует приоритет стран в расширении инвестиционного присутствия на внешних рынках. При этом раскрыты национальные интересы каждого из государств, учитывая членство в ЕС. Определены особенности в формировании и реализации инвестиционной политики каждым из них. Доказано, что реализация приоритета расширения инвестиционного присутствия на внешних рынках и эффективное привлечение ПИИ в национальную экономику повышает, несмотря на рыночный статус, роль и влияние государственного регулирования этих процессов. Государственное содействие реализуется соответствующим нормативно-правовым обеспечением инвестиционной деятельности, применением широкого спектра финансовой и институциональной поддержки инвестиционного сотрудничества, созданием сети структур для реализации инвестиционной политики с учетом особенностей стран и в контексте продвижения национальных экономических интересов.

Ключевые слова: страны Вышеградской четверки, внешне-экономическая деятельность, прямые инвестиции, государственная поддержка, зарубежная экспансия, экономическая дипломатия.

Kostiantyn FLISSAK

Dr. Sc. (Economics), Assoc. Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, flissak.k@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-0980-2398

**INTERNATIONAL INVESTMENT COOPERATION OF THE VISEGRAD FOUR
COUNTRIES**

Introduction. One of the challenges of the globalized world economic system to national economies is the need to optimize their participation in the international division of labour. In

this regard, increases the importance of the investment segment of foreign economic activity in achieving economic growth in competitive conditions with the priority of providing national economic interests .

The purpose of the article is to review the investment relations of the Visegrad four countries in dynamics, to determine their investment priorities in attracting foreign direct investment in the national economy and in making direct capital investments abroad, to summarize their practice of supporting investment in the country and abroad, to draw attention to the possibilities of their adaptation to the Ukrainian practice of foreign economic activity.

Results. There are considered the financial component of foreign economic activity of the Visegrad four countries in the investment segment, the dynamics of bilateral investment flows, and the features and priorities of investment cooperation between the countries in foreign markets. There is drawn attention to the system of providing state support for investing within countries and abroad in the interests of the national economy.

Conclusions. The dynamics of the investment segment of the Visegrad four countries in foreign economic activity demonstrates the priority of countries in expanding their investment presence in foreign markets. At the same time, the national interests of each of the states, taking into account EU membership, are different, which determines the presence of peculiarities in the formation and implementation of the investment policy of each of the countries. The implementation of the priority of expanding the investment presence in foreign markets and effectively attracting FDI to the national economy increases, despite the market status, role and impact of state regulation of these processes. State assistance is implemented by appropriate regulatory support for investment activities, the use of a wide range of financial and institutional support for investment cooperation, the creation of a network of structures for implementing investment policy, taking into account the specifics of countries and in the context of promoting national economic interests.

Keywords: *Visegrad four countries, foreign economic activity, direct investment, state support, foreign expansion, economic diplomacy.*

JEL Classification: F43, F65, G18.

Постановка проблеми. Фінансова складова зовнішньоекономічних відносин між країнами у сегменті міжнародних довгострокових вкладень капіталу будується на взаємній зацікавленості сторін і виявляється у формі інвестицій та інвестиційного співробітництва. Оскільки інвестиційні вкладення прямо і безпосередньо впливають на економічне зростання країн, на обсяги ВВП, забезпечення фінансової стабільності, вирішення проблем із зайнятстю населення, рівень економічної безпеки держав, то для ухвалення рішень про нові

інвестиції необхідним є максимальне збалансування інвестиційних потоків до країни та з країни. Визначальним у цих питаннях є забезпечення дотримання і просування національних інтересів в умовах зростаючої конкуренції як за ринки сировинних і енергетичних ресурсів, так і за ринки збуту продукції, особливо високотехнологічних виробів. Теоретичний і практичний інтерес для України має система формування інвестиційних пріоритетів сусідніх країн, ролі держави та уповноважених інституцій у сприянні та підтримці національних і зару-

біжних інвесторів, особливостей розширення присутності національних інвесторів на зовнішніх ринках, а також систематизація елементів і складових у формуванні основи для інвестиційної експансії на зарубіжних ринках в зв'язку з відсутністю подібних розробок в Україні. З цієї точки зору, країни Вишеградської четвірки, які є сусідами України, демонструють, як держава може ефективно реалізувати інвестиційне партнерство в рамках, по-перше, власного регіонального об'єднання, по-друге, в складі Євросоюзу, і, по-третє, з усіма іншими країнами світу на різних континентах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській та зарубіжній фаховій літературі приділено достатньо уваги інвестиційній проблематиці, факторам забезпечення ефективності інвестицій, систематизації інвестиційних ризиків та їх нейтралізації, формуванню належного інвестиційного клімату. Попри це, слід зазначити, основна увага приділяється, насамперед, питанням залучення закордонних інвестицій в національну економіку. Серед авторів, які досліджували зазначену проблематику, варто згадати українських науковців, зокрема: В. Вергуна [1], Н. Кравчук [2], О. Рогача [3], О. Ступницького [1], А. Філіпенка [4], а також зарубіжних: Н. Байна, С. Вулкока [5], Р. Джексона [6], А. Козловського [7], Е. Молендовського [8], Г. Соренсена [6]. Як свідчать фахові публікації, особливість оцінок міжнародного руху капіталу полягає в тому, що українські автори розглядають вкладення капіталу за кордоном переважно як "втечу капіталу" (Д. Серебрянський, А. Вдовиченко [9], Т. Тищук [10]). Водночас аналітична оцінка даних як міжнародних фінансових організацій (МВФ, UNCTAD, структур ЄС), так і країн з розвинутою економікою свідчить про їх результативну інвестиційну присутність на зовнішніх ринках. Позитивним прикладом є, насампе-

ред, сусідня Польща – важливий торговий і інвестиційний партнер України [12]. Підтвердженням є наукові публікації таких авторів, як: Г. Гурневич [11], В. Карашевський [12], Й. Котинський [13], Й. Мосонь [14], М. Яворек [15], П. Сємянтковський [11].

Метою статті є аналіз в динаміці інвестиційних відносин країн Вишеградської четвірки, визначення їх інвестиційних пріоритетів у залученні прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в національну економіку та при здійсненні прямих вкладень капіталу за кордоном, узагальнення їх практики підтримки вкладення інвестицій в країну і за кордоном, привернення уваги до можливостей адаптації в українську практику зовнішньоекономічної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичний і практичний аналіз зовнішньоекономічної діяльності країн в інвестиційному сегменті свідчить, що прямі інвестиції за кордоном є важливим фактором позитивного впливу на розвиток національних підприємств. Розширення вкладення капіталу підприємств за кордоном сприятливо діє на збільшення експорту, надає додаткові можливості для економічного розвитку країни. При цьому результативність діяльності у цій сфері зростає завдяки концентрації зусиль і ресурсів в міждержавних і регіональних інтеграційних об'єднаннях. Прикладом таких структур є Вишеградська четвірка, у яку ввійшли Польща, Словаччина, Угорщина і Чехія [16]. Об'єднання такого типу означає створення моделі міждержавного регіонального партнерства з метою забезпечення вільного переміщення капіталів і робочої сили, розвитку економічного співробітництва на ринкових засадах, взаємовигідної торгівлі товарами і послугами, формування сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій, підвищення в кінцевому підсумку ефективності економіки.

Реалізація поставлених цілей стає можливою на засадах комплексного застосування інструментів міжнародного співробітництва в контексті просування національних інтересів кожного учасника регіонального об'єднання на міжнародних ринках. Набуття державами Вишеградської четвірки членства у Євросоюзі доповнило їх зовнішньоекономічне співробітництво новими елементами (визнання і дотримання правових норм і стандартів, регламентів і квот, діючих у ЄС). Попри те, в глобалізованому світі конкуренцію ніхто не скасовував, і кожна країна має власні національні інтереси, поряд із задекларованими в ЄС, які необхідно відстоювати і просувати за кордоном. Одним із головних сегментів зовнішньоекономічної діяльності, що забезпечує досягнення поставлених цілей, розглядається інвестиційне співробітництво країн.

Динаміку зустрічного руху інвестиційних потоків країн Вишеградської четвірки (в

країну і за кордон) за останнє десятиріччя можна простежити за даними UNCTAD, які наведені у табл. 1. Як свідчать цифри, у цих країнах переважають іноземні інвестиції, залучені в їх національну економіку. Це свідчить про переважаючу потребу у вкладенні капіталу та відповідні об'єкти для інвестування всередині держав.

Серед країн Вишеградської четвірки за обсягами залучених іноземних інвестицій першу позицію посідає Республіка Польща. При цьому в середньому на 1 дол. довгострокових вкладень за кордоном сума іноземних інвестицій в національну економіку становила в Польщі 3,92 дол. США, у Словаччині – 3,81 дол., в Угорщині – 3,43 дол. і в Чехії – 1,91 дол. (для порівняння: в Україні цей показник становить 13,39 дол. США). Такі пропорції демонструють диференціацію країн щодо інвестиційних потоків.

Значимість довгострокових вкладень капіталу в національну економіку та за

Таблиця 1

Річні прямі інвестиції країн Вишеградської четвірки і України, млн дол. США*

Роки	Країни Вишеградської четвірки								Україна	
	Республіка Польща		Словацька Республіка		Угорщина		Чеська Республіка			
	іноземних в країну	національних за кордон	іноземних в країну	національних за кордон	іноземних в країну	національних за кордон	іноземних в країну	національних за кордон	іноземних в Україні	національних за кордон
2009	10 039	1 806	- 6	904	2 172	1 879	2 927	949	4 816	162
2010	12 796	6 147	1 770	946	2 353	1 233	6 141	1 167	6 495	736
2011	15 925	1 026	3 491	713	6 537	4 792	2 318	- 327	7 207	192
2012	12 424	2 901	2 982	8	14 606	11 787	7 984	1 790	8 401	1 206
2013	2 734	- 1 346	- 604	- 313	3 585	1 942	3 639	4 019	4 499	420
2014	14 269	2 898	- 513	43	7 968	3 854	5 492	1 620	410	111
2015	15 271	4 996	106	6	- 14 537	- 16 110	465	2 487	2 961	- 51
2016	15 690	11 600	806	96	- 5 439	- 8 272	9 815	2 182	3 284	16
2017	9 179	2 760	4 017	1 325	3 502	1 199	9 522	7 560	2 601	8
2018	13 947	- 406	1 184	234	8 365	5 073	11 010	8 663	2 355	- 5
2019	13 220	2 132	2 449	153	5 205	2 626	7 577	4 918	3 070	648

* Складено на основі [17].

кордоном характеризується показниками їх величини щодо ВВП кожної з країн (табл. 2). Переконаливою є динаміка частки залучених ПІІ, в Угорщині їх рівень стосовно ВВП коливався в межах від 75,74% у 2009 р. до 81,47% у 2012 р. і 61,48% у 2019 р. У Чехії мінімальний рівень залучених ПІІ був не нижче 52,89% (2011 р.), а максимальний – 72,25% (2017 р.) до ВВП. Діапазон коливань частки іноземних інвестицій в національній економіці Словаччини до ВВП перебував в межах від 49,16% у 2014 р. до 62,33% у 2017 р. Обсяги залучених в економіку Польщі ПІІ були в межах від 31,09% відносно ВВП у 2011 р. до 45,31% у 2017 р. Одночасно рівень інвестицій, нагромаджених за кордоном за останнє десятиліття, зростав з 2,62% до 4,24% у Польщі; з 3,54% до 4,48% – в Словаччині; з 7,18% до 18,51% – в Чехії; з 17,54% до 21,19% – в Угорщині.

Таким чином, наведені дані щодо динаміки інвестиційного сегменту зовнішньоекономічної діяльності Вишеградської четвірки чітко демонструють пріоритет країн у розширенні інвестиційної присутності на зовнішніх ринках. На цьому фоні значно скромнішими є показники України, зокрема в частині залучених ПІІ. Стосовно інвестиційних вкладень за кордоном, то їх частка щодо ВВП України не є нижчою від Польщі та Словаччини, хоча в абсолютних величинах (табл. 1) суттєво поступається. Характерним для країн Вишеградської четвірки є суттєве зростання за останнє десятиріччя кількості суб'єктів, які починають комерційну діяльність за кордоном у формі господарських товариств (переважно зі 100% національної частки капіталу), філій чи представництв.

Аналіз інвестиційних потоків в національну економіку і за кордон підтверджує,

Таблиця 2

Динаміка частки нагромаджених прямих інвестицій до ВВП країн Вишеградської четвірки і України, %*

Роки	Країни Вишеградської четвірки								Україна	
	Республіка Польща		Словацька Республіка		Угорщина		Чеська Республіка			
	іноземних в країні	національних за кордоном	іноземних в країні	національних за кордоном	іноземних в країні	національних за кордоном	іноземних в країні	національних за кордоном	іноземних в Україні	національних за кордоном
2009	38,06	2,62	59,00	3,54	75,64	17,54	61,03	7,18	37,31	4,83
2010	39,14	3,42	55,81	3,83	69,41	18,01	61,94	7,19	38,87	4,81
2011	31,09	3,58	52,51	4,06	60,67	19,53	52,89	5,80	35,95	4,03
2012	39,76	5,22	58,38	5,05	81,47	30,56	65,82	8,38	37,05	4,39
2013	44,26	5,85	58,77	4,89	80,61	29,49	64,03	9,85	36,57	4,27
2014	38,78	5,09	49,16	2,79	71,44	28,84	58,47	8,77	37,33	5,68
2015	38,94	5,76	52,02	2,78	69,26	28,54	62,42	9,95	47,26	8,18
2016	39,98	5,91	53,09	2,94	64,86	19,62	62,46	9,96	45,07	8,00
2017	45,31	5,68	62,33	4,81	66,16	21,09	72,25	14,19	38,55	6,66
2018	39,02	4,20	53,90	3,48	60,67	19,55	66,97	16,72	33,89	5,68
2019	40,34	4,24	56,65	4,48	61,48	21,19	69,63	18,51	31,90	5,25

* Складено на основі [17].

що залучення ПІІ в країну, як і вкладення на зовнішніх ринках, а також просування національного експорту, мають важливе значення для зміцнення національної економіки. Це означає, що сучасна економічна політика держав у сфері іноземних інвестицій має більш активно зосереджуватися на створенні можливостей як для іноземних інвесторів всередині країни, так і для національних компаній, які інвестують за кордоном.

Так, наприклад, в Польщі подібним підтвердженням таких дій держави є постанова № 3/2018 Ради Міністрів від 3.01.2018 р., з “Програми підтримки інвестицій, що мають важливе значення для економіки Польщі на 2011–2023 роки” [18]. Вона є документом стратегічного розвитку, визначає цілі (в т. ч. щодо забезпечення підтримки інвестицій, що мають особливе значення для розвитку інновацій та конкурентоспроможності) і пріоритетні сектори, в яких інвестиції будуть підтримуватись, тобто є одним з інструментів підтримки інвестиційних проектів.

В Угорщині однією з форм державної підтримки інвесторів є система податкових пільг, яка побудована таким чином, щоб стимулювати інвестиції, насамперед, доволі суттєві й ефективні з позиції доходності, створення робочих місць і розширення експорту. Оскільки найбільші за обсягами інвестиції в Угорщині здійснюють іноземні інвестори, які орієнтують своє виробництво на експорт, то на них припадає основна частина таких податкових пільг. В країні успішно реалізується також підтримка інвестицій, які здійснюють національні малі і середні підприємства. Державна підтримка у цьому сегменті економіки переслідує такі цілі: 1) стимулювання інвестицій, в тому числі іноземних, підвищення конкурентоспроможності угорських товарів на світових ринках; 2) розвиток сектору малого і середнього підприємництва, а також промисло-

вих парків; 3) підтримку розвитку зовнішньої торгівлі, головним чином експорту. Кошти державної підтримки скеровують на конкурсних засадах. Слід звернути увагу, що при наданні такої підтримки іноземним інвесторам, їх зобов'язують збільшувати частку угорських субпостачальників відповідних виробів чи комплектуючих.

З метою стимулювання залучення інвестицій, особливо іноземних, і нарощення на цій основі експорту, в Угорщині широко практикують формування промислових парків. Дві третини виробленої в них продукції реалізується на зовнішніх ринках. Така підтримка інвестиційної діяльності має бути прикладом для України, оскільки в українській практиці промисловий або індустріальний парк – це лише “облаштована відповідною інфраструктурою територія, в межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність” у різних галузях. На відміну від України, в Угорщині, для залучення у промислові парки інвесторів, їм на загальних засадах надають інвестиційні і регіональні податкові пільги та право на нарахування прискореної амортизації. Крім того, органи місцевого самоврядування можуть звільняти їх на 5 років від місцевих податків, скорочувати плату за комунальні послуги або надавати відстрочку за цими платежами.

Суттєво сприяє інвестиційній діяльності в Угорщині “Національне інвестиційне агентство” (Nemzeti Befektetési Ügynökség – NIPA) [19], яке надає підтримку іноземним інвестиціям, орієнтованим на створення нових виробництв і реалізацію проектів у сфері досліджень і розробок. Основними формами сприяння при цьому є: 1) пряма фінансова підтримка на основі урядових рішень Угорщини або конкурсів, які фінансуються спільно з Євросоюзом; 2) надання пільг у створенні нових робочих місць; 3) податкові пільги. Оскільки діюча в Угорщині

правова база надання інвестиційних пільг є складовою частиною єдиного правового простору ЄС, то щоб витримати баланс між реальною підтримкою підприємств та діючими нормами і вимогами Євросоюзу, уряд укладає з найбільш потужними інвесторами угоди про стратегічне партнерство, які стимулюють їх на продовження діяльності на території країни. В такий спосіб реалізуються заходи з економічної дипломатії Угорщини у відповідних формах підтримки.

В Чеській Республіці одним із головних завдань державної політики є створення сприятливого зовнішнього середовища для інвестицій в галузі національної економіки. Особливістю країни є те, що тут відсутнє спеціальне законодавство щодо іноземних інвестицій, а іноземні інвестори користуються національним режимом, тобто на них поширюються ті ж правові норми, що і на місцевих інвесторів, починаючи від захисту майнових прав і закінчуючи інвестиційними заохоченнями. Уряд країни не проводить перевірок іноземних інвестицій, за винятком оборонного сектору і банківської сфери. Гарантії сприятливого інвестиційного клімату доповнюються членством Чехії в Багатосторонньому агентстві з гарантування інвестицій (MIGA) [20], яке входить в групу Світового банку. Важливою умовою подальшого припливу іноземних інвестицій є чіткість і стабільність митного законодавства. За захист іноземних інвестицій в Чехії відповідальним є Міністерство фінансів, а Міністерство промисловості і торгівлі реалізує інвестиційну політику й удосконалює механізми залучення інвестицій. Діяльність щодо залучення ПІІ координує Агентство з підтримки підприємництва та інвестицій "Czechinvest" [21].

Словацька Республіка в складі Вишеградської четвірки реалізує заходи щодо розвитку національної політики з урахуванням вимог Євросоюзу і розглядається

інвесторами як партнер зі стабільним розвитком економіки, високим потенціалом розвитку інвестицій і безпеки їх вкладення. Попри ринковий статус економіки, в країні функціонує дієва система державного регулювання інвестиційної діяльності, основи якої були закладені правовими нормами Закону № 561/2007 про інвестиційну допомогу [22], що був чинним з 1 січня 2008 р. по березень 2018 р. При цьому основна роль у реалізації державної інвестиційної політики в країні відведена Словацькому агентству з розвитку інвестицій і торгівлі (SARIO) [23], яке є державною бюджетною організацією при Міністерстві економіки. SARIO комплексно реалізує заходи щодо розвитку інвестиційної діяльності і підтримки інвестицій.

З позиції механізмів залучення ПІІ у Словаччині існує можливість отримання інвесторами податкових канікул на період до 10 років і спеціальних субсидій для створення робочих місць та навчання персоналу. Для цього визначено перелік критеріальних вимог. Порядок надання пільг і субсидій визначає мінімальну суму інвестицій у промисловість, яка необхідна для подання заявки на дотацію. Створення привабливих умов як для іноземних, так і національних інвестицій має комплексний характер і свідчить про вагомий роль держави та систематизацію її зусиль у підвищенні ефективності зовнішньоекономічної діяльності, як важливої складової соціально-економічного розвитку країни.

Як свідчать дані табл. 2, у Польщі з 2009 р. спостерігається суттєве зростання інвестицій за межами країни. Важливим чинником полегшення інвестиційної експансії для польських підприємств є підтримка держави, особливо в ситуаціях, коли економічні та політичні умови на місцях недостатньо сприятливі. При цьому застосовуються як форми сприяння і оперативної допомоги

(консультації, допомога у встановленні зарубіжних контактів, юридичні, аналітичні, технічні та інші послуги), так і фінансову підтримку. Реалізуючи свої плани, інвестори можуть розраховувати на допомогу з боку національних установ, що є в складі Групи Польського фонду розвитку (PFRTFI, PAIH, BGK, KUKE), а також економічних органів місцевого самоврядування. Серед цих установ слід виокремити, насамперед, Польське агентство інвестицій і торгівлі С.А. (PAIH S. A.), яке використовує комплекс інструментів підтримки, спрямованих на сприяння зарубіжного інвестиційного стимулювання і налагодження коопераційних зв'язків [24]. Разом з тим польська система підтримки закордонної експансії, порівняно з аналогічними у країнах Західної Європи, ще поступається у масштабах. Так, німецьким підприємцям за кордоном надають підтримку 140 представництв Зовнішньої торгової палати (АНК); британським – 270 дипломатичних представництв; а польським – лише 70 представництв PAIH [25, s.43].

Поряд з PAIH польським інвесторам за кордоном надає підтримку PFRTFIS.A. (Група Польського фонду розвитку Товариства інвестиційних фондів), яка управляє Фондом закордонної експансії (FEZ). Формами їх підтримки є надання кредитів закордонним польським компаніям, забезпечених тільки іноземними активами, а також без застави, на час, необхідний для реалізації проекту розширення за кордоном, а також фінансування іноземного капіталу дочірніх компаній, залишаючи управління проектом в польських партнерів. Таким чином, заповнюється прогалина на польському фінансовому ринку, розділяються ризики проекту інвестиційного розширення, усуваються основні бар'єри для міжнародної експансії польських підприємств. Оперативну підтримку інвесторам надають також недержавні організації, галузеві та регіональні

торгово-промислові палати, а за кордоном такі послуги декларує Асоціація польських торгових палат за кордоном (PolChambers).

Аналіз географічних пріоритетів інвестиційних потоків до країн і з країн Вишеградської четвірки свідчить про помітну диверсифікацію напрямків ПІІ. У табл. 3 наведені дані щодо основних країн – іноземних інвесторів Польщі, Словаччини, Угорщини і Чехії та країн-реципієнтів їх інвестицій на кінець 2019 р. Як свідчать наведені дані, у кожній з країн свої вектори пріоритетів, особливо щодо взаємного інвестування в рамках Вишеградської четвірки.

Зокрема, словацькі інвестиції в Чехію посідають 1 позицію, в Польщу – 2, в Угорщину – 6; чеські інвестиції в Словаччину – на 3 позиції, в Польщу – на 8; польські інвестиції в Чехію – на 3 позиції, в Угорщину – на 5; угорські інвестиції в Словаччину – на 11 позиції, в Польщу – на 17. Активізація зусиль країн у сегменті зовнішньої експансії капіталу в межах свого регіону, а також в інших країнах Центральної та Східної Європи може сприяти їх подальшому економічному і соціальному розвитку з неминучим виходом на синергійний ефект.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, доходимо таких висновків і узагальнень:

1. Теоретичний і практичний аналіз ЗЕД країн в інвестиційному сегменті свідчить, що результативність діяльності у цій сфері зростає завдяки концентрації зусиль і ресурсів у міждержавних та регіональних інтеграційних об'єднаннях, прикладом яких є Вишеградська четвірка в складі Польщі, Словаччини, Угорщини і Чехії. При цьому іноземне розширення капіталу може сприяти зростанню експорту, а також економічному й інституційному розвитку держави. Динаміка інвестиційного сегменту економіки країн Вишеградської четвірки у ЗЕД чітко демонструє пріоритет країн у розширенні інвестиційної присутності на зовнішніх ринках.

Таблиця 3

Основні інвестиційні партнери країн Вишеградської четвірки й України за обсягами прямих інвестицій, на кінець 2019 року, в % до загального обсягу*

Всього	Країни Вишеградської четвірки								Україна	
	Республіка Польща		Словацька Республіка		Угорщина		Чеська Республіка			
	іноземних в країну	за кордоном	іноземних в країну	за кордоном	іноземних в країну	за кордоном	іноземних в країну	за кордоном		іноземних в Україні
	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		100,00
1.	Нідерланди 21,47	Люксембург 19,89	Нідерланди 24,43	Чехія 45,84	Канада 16,24	Швейцарія 40,11	Нідерланди 18,18	Нідерланди 31,40	Кіпр 31,22	
2.	ФРН 18,64	Кіпр 12,67	Чехія 13,86	Польща 10,49	Кайманові Острови 12,04	США 11,89	Люксембург 17,82	Люксембург 23,14	Нідерланди 22,75	
3.	Люксембург 12,60	Чехія 11,79	Австрія 13,6	Австрія 4,25	Нідерланди 10,27	Уругвай 7,73	ФРН 15,27	Словацьчина 8,79	Швейцарія 6,21	
4.	Франція 8,88	ФРН 6,02	ФРН 8,70	Нідерланди 3,91	ФРН 9,40	Нідерланди 4,74	Австрія 10,25	Кіпр 7,75	ФРН 4,86	
5.	Іспанія 4,23	Угорщина 5,88	Люксембург 5,79	Кіпр 3,30	Люксембург 8,75	Ірландія 3,52	Франція 7,02	Велика Британія 7,14	Велика Британія 4,20	
6.	Австрія 3,95	Нідерланди 5,74	Італія 5,17	Угорщина 3,24	Австрія 5,73	Хорватія 3,21	Швейцарія 4,25	Румунія 3,36	Австрія 2,89	
7.	Кіпр 3,89	Литва 4,87	Корея 5,13	Україна 2,05	Ірландія 4,92	Корея 3,13	Кіпр 3,61	Швейцарія 2,91	РФ 2,25	
8.	Велика Британія 3,46	Велика Британія 4,47	Угорщина 5,13	КНР 1,61	Велика Британія 4,64	КНР 2,87	Словацьчина 2,97	Польща 2,65	Франція 2,24	
9.	Бельгія 3,29	Румунія 3,91	Бельгія 4,77	РФ 1,12	Сінгапур 4,39	Кіпр 2,64	Італія 2,82	ФРН 1,64	Польща 1,71	
10.	Швейцарія 3,09	РФ 3,23	Велика Британія 3,19	ФРН 1,08	Віргінські Острови 3,26	Ізраїль 2,17	Польща 2,58	США 1,42	Люксембург 1,61	
11.	Італія 2,53	Норвегія 3,08	Кіпр 2,80	Люксембург 0,89	Франція 2,29	Словацьчина 2,13	Бельгія 2,32	Болгарія 1,40	США 1,58	
12.	США 2,00	Мальта 3,07	Швейцарія 1,79	Італія 0,59	Корея 1,81	Канада 1,62	Велика Британія 2,18	Хорватія 1,26	Віргінські Острови 1,24	

* Складено на основі [26].

2. Набуття державами Вишеградської четвірки членства у ЄС доповнило їх зовнішньоекономічне співробітництво новими елементами (визнання і дотримання

правових норм і стандартів, регламентів і квот, діючих у ЄС). Оскільки в глобалізованому світі конкуренції ніхто не відміняв, а національні інтереси у кожної з держав

свої, то їх необхідно відстоювати і просу- вати на зовнішніх ринках. Така обставина обумовлює наявність особливостей у фор- муванні та реалізації інвестиційної політики кожної із країн.

3. Необхідність забезпечення позитивної динаміки інвестиційного сегменту зовнішньоекономічної діяльності країн Вишеградської четвірки, успішної реалізації пріоритету розширення інвестиційної присутності на зовнішніх ринках та ефективного залучення ПІІ в національну економіку підвищує, незважаючи на ринковий статус, роль і вплив державного регулювання цих процесів. Така діяльність виявляється у відповідному законодавчому та нормативно-правовому забезпеченні інвестиційного співробітництва, використанні широкого спектру фінансової та інституційної підтримки інвестиційної діяльності, створенні мережі структур для реалізації інвестиційної політики, відповідно до особливостей кожної із країн в контексті просування національних економічних інтересів.

Список використаних джерел

1. *Інститути спільного інвестування в умовах глобалізації світових фінансових ринків : монографія / В. А. Вергун, О. І. Ступницький та ін. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2009. 512 с.*
2. *Фінансова політика інвестиційно-інноваційного розвитку України / за ред. В. Г. Дем'янишина. Тернопіль : THEU, 2014. 464 с.*
3. *Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій. Київ : Либідь, 2005. 716 с.*
4. *Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: теорія. Київ : Либідь, 2008. 293 с.*
5. *Bayne N., Woolcock S. The new economic diplomacy: decision-making and negotiating in international economic relations. Ashgate Publishing Limited, Farnham Surrey. 2011.*
6. *Jackson R., Sorensen G. Introduction to international relations: theories and approaches (the fifth edition). Oxford, 2013. 348 p.*
7. *Yankiv M., Flissak K., Kozłowski A.R. Dyplomacja w zagranicznej współpracy gospodarczej. Warszawa : CeDeWu, 2020. 166 s.*
8. *Molendowski E., Folfas P. Effects of the pillars of competitiveness on the competitive positions of Poland and the Visegrad group countries in the post accession period. Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe. 2019. Vol. 22, № 2.*
9. *Серебрянський Д., Вдовиченко А. "Втеча" капіталу і тіньова міжнародна торгівля в Україні: зв'язок, макроекономічні ефекти. Вісник НБУ. 2012. Листопад. С. 58–65.*
10. *Тищук Т. А. Прихований вплив капіталу з України: чинники, наслідки та напрями протидії. Стратегічні пріоритети. 2012. № 3(24). С. 16–23*
11. *Górniewicz G., Siemiątkowski P. Przyczyny zmian międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Polski. Toruńskie Studia Międzynarodowe. 2010. № 1(3). S. 87–100.*
12. *Karaszewski W., Jaworek M., Kuzel M., Szałucka M. Foreign direct investment of Polish companies: its scale, structure, determinants, influence on the competitiveness. Toruń : Wydawnictwo Naukowe UMK, 2019.*
13. *Kotyński, J. Makroekonomiczne aspekty inwestowania za granicą, (w:) Polskie inwestycje za granicą 2010–2012. Warszawa : IBRKK, 2013.*
14. *Mosoń J. Polish capital invests abroad. Polish Market. 2019. № 5. P. 32–33.*
15. *Jaworek, M. Ocena ekonomicznej efektywności bezpośrednich inwestycji zagranicznych w polskich przedsiębiorstwach. Toruń : UMK, 2013.*
16. *Deklaracja o współpracy Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej, Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Węgierskiej w dążeniu do integracji europejskiej. Sporządzono w Wyszehradzie dnia 15 lutego 1991 r.*

17. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock. URL : <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>.

18. Uchwała Nr3/2018 Rady Ministrów z dnia 3.01.2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu rozwoju pod nazwą "Program wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011–2023". URL : isap.sejm.gov.pl.

19. Nemzeti Befektetési Ügynökség – Hungarian Investment Promotion Agency (HIPA). URL : <https://hipa.hu/main>.

20. Agentura pro podporu podnikání a investic. URL : www.czechinvest.org.

21. Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). URL : <https://www.miga.org/about-us>.

22. Zákony 29 októbra 2007 o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zbierka zákonov Slovenskej Republiky. Ročník 2007. URL : <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/561/20101231.html>.

23. Slovenská agentúra prerozvoj investícií aobchodu (SARIO). URL : <https://www.sario.sk>.

24. PAIH. URL : https://www.paih.gov.pl/wsparcie_polskich_firm.

25. Zagraniczna ekspansja inwestycyjna polskich przedsiębiorstw – tendencje, perspektywy. Warszawa : Polski Instytut Ekonomiczny 2019.

26. Inward/ Outward Direct Investment Positions (Top 20 Counterpart Economies), as of end-2019. URL : data.imf.org.

References

1. Verhun, V.A., Stupnytskiy, O. I. (2009). Instytuty spilnoho investuvannia v umovakh globalizatsii svitovyh finansovyh rynkiv [Mutual investment institutions in the context of globalization of global financial markets]. Kyiv: VPTS "Kiuivskiyi universytet" [in Ukrainian].

2. Demianyshyn, V. (Ed.). (2014). Finansova polityka investutsiino-innovatsiinoho rozvytku Ukrainy [Financial policy of investment and innovation development of Ukraine]. Ternopil: TNEU [in Ukrainian].

3. Rogach, O. I. (2005). Mizhnarodni investyt-sii: teoriia ta praktyka biznesu transnatsionalnyh korporatsii [International investment: theory and practice of business of multinational corporations]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

4. Filipenko, A. S. (2008). Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: teoriia [International economic relations: the theory]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

5. Bayne, N., Woolcock, S. (2011). The new economic diplomacy: decision-making and negotiating in international economic relations. Ashgate Publishing Limited, Farnham Surrey.

6. Jackson, R., Sorensen, G. (2013). Introduction to international relations: theories and approaches (the fifth edition). Oxford.

7. Yankiv, M., Flissak, K., Kozłowski, A. R. (2020). Dyplomacja w zagranicznej współpracy gospodarczej [Diplomacy in foreign economic cooperation]. Warszawa: CeDeWu [in Polish].

8. Molendowski, E., Folfas, P. (2019). Effects of the pillars of competitiveness on the competitive positions of Poland and the Visegrad group countries in the post accession period. Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe, 2. (Vol. 22).

9. Serebriansky, D., Vdovychenko, A. (2012). "Vtecha" kapitalu i tinova mizhnarodna torgivlia v Ukraini: zviazok, makroekonomichni efekty [Capital flight and shadow international trade in Ukraine: communication, macroeconomic effects]. Visnyk NBU – Bulletin of the NBU, 58–65, November [in Ukrainian].

10. Tyshchuk, T. A. (2012). Pryhovanyi vidpluv kapitalu z Ukrainy: chynnyky, naslidku ta napriamy protydii [Hidden outflow of capital from Ukraine: factors, consequences and directions of counteraction]. Strategichni priorityty – Strategic Priorities, 3(24), 16–23 [in Ukrainian].

11. Górniewicz, G., Siemiątkowski, P. (2010). Przyczyny zmian międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Polski [Reasons for changes in the international investment position of Poland]. Toruńskie Studia Międzynarodowe – Toruń International Studies, 1(3), 87–100 [in Polish].

12. Karaszewski, W., Jaworek, M., Kuzel, M., Szałucka, M. (2019). *Foreign direct investment of Polish companies: its scale, structure, determinants, influence on the competitiveness*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.
13. Kotyński, J. (2013). *Makroekonomiczne aspekty inwestowania za granicą, (w:) Polskie inwestycje za granicą 2010-2012 [Macroeconomic aspects of investing abroad, (in:) Polish Investments Abroad 2010-2012]*. Warszawa: IBRKK [in Polish].
14. Mosoń, J. (2019). *Polish capital invests abroad*. *Polish Market*, 5, 32–33.
15. Jaworek, M. (2013). *Ocena ekonomicznej efektywności bezpośrednich inwestycji zagranicznych w polskich przedsiębiorstwach [Assessment of the economic effectiveness of foreign direct investments in Polish enterprises]*. Toruń, UMK [in Polish].
16. *Deklaracja o współpracy Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej, Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Węgierskiej w dążeniu do integracji europejskiej*. Sporządzono w Wyszehradzie dnia 15 lutego 1991 r. [Declaration on cooperation between the Czech and Slovak Federal Republic, the Republic of Poland and the Republic of Hungary in the pursuit of European integration. Done at Visegrad on February 15, 1991] [in Polish].
17. *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock*. Available at: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>.
18. *Uchwała Nr3/2018 Rady Ministrów z dnia 3.01.2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu rozwoju pod nazwą "Program wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011–2023" [Resolution No. 3/2018 of the Council of Ministers of 3 January 2018 amending the resolution on the adoption of the development program under the name "Program for supporting investments of high importance for the Polish economy for 2011–2023"]* [in Polish] Available at: isap.sejm.gov.pl.
19. *Nemzeti Befektetési Ügynökség – Hungarian Investment Promotion Agency (HIPA)*. Available at: <https://hipa.hu/main>.
20. *Agentura pro podporu podnikání a investic [Business and Investment Promotion Agency]*. Available at: www.czechinvest.org.
21. *Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)*. Available at: <https://www.miga.org/about-us>.
22. *Zákony 29 októbra 2007 o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Zbierka zákonov Slovenskej Republiky. Ročník 2007 [Laws of October 29, 2007 on investment aid amending certain laws. Collection of Laws of the Slovak Republic. Year 2007]. Available at: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/561/20101231.html> [in Slovak].
23. *Slovenská agentúra prerozvoj investícií aobchodu (SARIO) [Slovak Agency for Investment and Trade Redevelopment]*. Available at: <https://www.sario.sk> [in Slovak].
24. *PAIH*. Available at: https://www.paih.gov.pl/wsparcie_polskich_firm.
25. *Zagraniczna ekspansja inwestycyjna polskich przedsiębiorstw – tendencje, perspektywy [Foreign investment expansion of Polish enterprises – trends, prospects]*. Warszawa: Polski Instytut Ekonomiczny [in Polish].
26. *Inward/ Outward Direct Investment Positions (Top 20 Counterpart Economies), as of end-2019*. Available at: data.imf.org.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2020.